

Majanduskasv ja inimressurss Eestis. Vahend või eesmärk?

Prof. Margit Sutrop

Tartu Ülikooli eetikakeskus

“Põhjamaade heaoluühiskond ja
majanduskasv”

12. Mail 2006

Kava

- Majanduskasv vahend või eesmärk?
- Liberaalsed *versus* kommunitaarsed printsiibid kui riigi alus
- Eestlaste väärtused võrreldes Põhjamaade ja USA väärtustega
- Kuhu lähed, Eesti?

Majanduskasv ja inimressurss

- Majanduskasv kui vahend hea elu elamiseks
- Inimene kui eesmärk: vastastikuse austuse moraal. Inimressursist rääkimine dehumaniseerib inimese
- Lähtuma peaks väärtustest ja hea elu teooriast

Liberaalne ja kommunitaarne ideoloogia kui poliitika alus

■ Liberaalne

- Indiviid tähtsam kui ühiskond
- Inimene on ratsionaalne, autoomne olend, vaba valima
- Vabadus realiseerida oma hea elu mudelit

■ Kommunitaarne

- Ühiskond on tähtsam kui indiviid
- Inimene on ühiskondlik olend
- Ühised eesmärgid, moraalselt soovitatavad hea elu mudelid

Missugune on Eesti riigi aluseks olev ideoloogia?

- Radikaalsed poliitilis-majanduslikud reformid
- **Kiire majanduskasv** (aga Eesti eksport tuleb allhanketööstusest, ettevõtete vähene koostöö tootearenduses, vähene side haridus- ja teadusasutustega)
- Eesti on Euroopa juhtivaid riike **ebavõrdsuselt**
- “Kaks Eestit”: ebavõrdsus linna ja maa vahel, eri haridusasutuste vahel, eri sotsiaalsete gruppide vahel

Kas Eesti kuulub Põhjamaadega samasse väärtusruumi?

- Põhjamaid tuntakse kui ühiskondi, mis põhinevad **kommunitaarsetel printsiipidel**
- 1928. a. sotsiaaldemokraatide peaminister P. A. Hanssonilt idee heaoluühiskonnast kui “people’s home”.

“The basis of the home is togetherness and common feeling. The good home does not consider anyone as privileged or unappreciated; it knows no favorites and no step-children”

Jeremy Rifkin

“The European dream”, 2004

Ameerika:

- Negatiivne vabadus
(vabadus millestki)
- Enesemääramine

Euroopa:

- Positiivne vabadus
(vabadus millekski)
- Seotus, juured

Ameerika ja Euroopa unistus

Ameerika:

- Majanduskasv
- Isiklik rikkus
- Sõltumatus

Euroopa:

- Jätkusuutlik areng
- Elu kvaliteet
- Sotsiaalsed sidemed

Mida Eesti väärtustab?

USA-le sarnaselt:

- **töö eetika**
- religioon ja spirituaalne usk
- multikultuursus
- **armastus oma maa vastu**

Euroopale sarnaselt:

- vaba aeg
- **sekulaarsus**
- **kultuuriline identiteet**
- armastus demokraatliku ühiskonna vastu

Tasakaalustavad mehhanismid

■ USA

- ❖ Tähtsustatakse ühendusi (perekond, kirik, patriotism)
- ❖ Kodanikumeelsus (civic-mindedness) heategevus

■ Euroopa

- ❖ Tähtsustatakse solidaarsust, hoolivust
- ❖ Kollektiivsed väärtused on integreeritud üh. alateadvusse, poliitilisse süsteemi, sotsiaalalabisse

Eesti probleemid

- Individualistlikud väärtused on tasakaalustamata
- Ebavõrdsust peetakse loomulikuks
- Madal iive
- Nõrk demokraatia: inimeste võõrandumine poliitikast
- Moraalne ja ühiskondlik korrupsioon
- Kultuuri, teaduse, tervishoiu alarahastamine

Mida teha?

- Eesti vajab diskussiooni väärtuste üle (vabadus *versus* võrdsus)
- Kas kõige tähtsam on vabadus ja majanduskasv või on vaja jätkusuutlikku arengut, elu kvaliteeti. Kas kannatame välja nii suure ebavõrdsuse nagu USA-s? Kultuuri ja rahvuse säilitamine.
- Pöörakem pilgud Põhjamaade poole, kus majanduskasv ühitatud egalitaarse ühiskonnamudeliga.